

**APLICABILITATEA PRINCIPIULUI TRANSPARENȚEI
ÎN CADRUL AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE
DE NIVELUL II DIN REPUBLICA MOLDOVA**

Petru SOCOLAN, student

CZU: 352:342.72/.73(478)

petru.socolan@gmail.com

Decision-making transparency aims to ensure collaboration between citizens and central and local public institutions. It does not introduce direct democratic rules into the decision-making process, it only ensures dialogue and collaboration between the public sector and the beneficiaries of decisions. The Republic of Moldova has a rich legal framework for the application of the principle of transparency in the decision-making process in the local public administration of level II.

Conceptul de transparență își are începutul în Declarația Universală a Drepturilor Omului. Astfel, în art. 19 al declarației, este stipulat că „Orice persoană are dreptul la libertatea opiniei și a expresiei, acest drept include libertatea de a susține opinii fără nicio interferență și de a căuta, primi și răspândi informații și idei prin orice mijloc, indiferent de frontiere”. Totodată, art. 21 stabilește: „Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin reprezentanții liber aleși. Orice persoană are dreptul la acces egal la funcțiile publice din țara sa” [1]. Astfel, accesul la informație, la funcțiile publice și la procesul decizional devine un Drept fundamental. Republica Moldova a ratificat Declarația Universală a Drepturilor Omului prin Hotărârea Parlamentului nr. 217-XII din 28.07.1990. Principiul transparenței este un element de bază a construcției administrației publice eficiente și apropiată de cetățean. Principiul transparenței este într-o strânsă legătură cu principiul legalității, motivării și proporționalității. Din punct de vedere istoric, principiul transparenței a venit ca o alternativă pentru antagonistul său – principiul secretului de stat și tainei administrative. Acest lucru a fost posibil doar prin impunerea unor exigențe noi pentru sistemul administrativ: argumentarea juridică, științifică și morală a actelor administrative; accesul liber la informație cu privire la unele probleme

de interes public; asigurarea transparenței în gestionarea a bunului public, a proprietății publice, a banului public și asigurarea participării active și directe a cetățeanului la procesul decizional cu privire la treburile locale. O altă trăsătură a transparenței în administrația publică ține de asigurarea controlului extern de către societatea civilă care duce la depistarea unor abuzuri admise de către reprezentanții din administrația publică, care sunt constatate în urma unei administrări proaste sau în urma actelor de corupție.

Conceptul de transparență decizională are menirea să asigure colaborarea dintre cetățeni și instituțiile publice centrale și locale. Transparența decizională nu introduce reguli democratice directe în procesul decizional, ea doar asigură dialogul și colaborarea dintre sectorul public și destinatarii deciziilor, care sunt cetățenii, asociații neguvernamentale și mediul de afaceri. Transparența este un proces, în primul rând, de consultare și nicidecum despre o schimbare a rolurilor între administrația publică și societatea civilă în ceea ce privește procesul decizional [2]. Această concluzie poate fi dedusă din faptul că răspunderea pentru efectele deciziei o poartă administrația publică, iar cetățenii trebuie să aibă posibilitatea de a se informa cu privire la proiectele de decizii ale administrației publice. La fel, cetățenii au dreptul de a participa activ în procesul decizional doar prin intermediul sugestiilor și comentariilor.

Principiul transparenței în procesul decizional este reglementat de **Legea nr. 982 din 11.05.2000** privind accesul la informație, adoptată de către Parlamentul Republicii Moldova în scopul de a crea un cadru normativ general al accesului la informațiile oficiale pentru eficientizarea procesului de informare a populației și a controlului efectuat de către cetățeni asupra activității autorităților publice și a instituțiilor publice. În **Legea nr.100 din 22.12.2017 privind actele normative** [3] se specifică că asigurarea transparenței, publicității și accesibilității sunt principiile fundamentale ce stau la baza elaborării și adoptării a unui proiect de act normativ. Regulamentul cu privire la paginile oficiale ale autorităților administrației publice în rețeaua Internet, adoptat prin intermediul **Hotărârii de Guvern nr. 188 din 03-04-2012 privind paginile oficiale ale autorităților administrației**

publice în rețeaua Internet [4], elucidează interpretarea noțiunii de pagină-web-oficială a unei autorități publice. Hotărârea Parlamentului nr. 373 din 29-12-2005 pentru aprobarea Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă [5]. Legea nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală și actul normativ de bază, în materia principiului transparenței în procesul decizional este Legea nr. 239 din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional.

În conformitate cu legea privind transparența în procesul decizional, în administrația publică locală sunt trei etape de informare a publicului cu privire la elaborarea deciziei și implicarea acestuia în procesul decizional. Acest proces cuprinde trei etape: predecizională, decizională și postdecizională. Pentru fiecare etapă, legiuitorul a prevăzut modalități de consultare a cetățenilor, însă s-a demonstrat că, la etapa actuală, ele nu sunt eficiente, pentru că legea a fost aprobată în anul 2008 și nu a fost supusă unor modificări. Spre exemplu, **afișarea descrierii problemei pe panourile primăriei sau în locuri publice**, prevăzută de lege, nu mai este o metodă eficientă pentru informare, deoarece, în anul 2021, panourile informative din fața primăriei sau a consiliului raional nu mai servesc drept sursă de informare. Conform sondajului de opinie publică, realizat în perioada 9 februarie 2021 – 16 martie 2021 de către International Republican Institute, pentru 54% de moldoveni, prima sursă de informare este televiziunea, 24% se informează din sursele web, 12% se informează din rețelele de socializare (dintre care 61% de pe Facebook, 57% Viber, 50% YouTube, 30% Instagram ș.a.), 3% din moldoveni se informează din sursele radio, 1% de la rude și prieteni cunosc informația și doar 1% din presă scrisă [6]. La fel, nu este eficientă presa locală sau regională și televiziunea prin cablu, deoarece doar 15 UTA de nivelul II au pe teritoriul său un post de TV local [7]. În administrația publică locală, pentru consultarea populației se folosesc consultațiile publicului pe diferite probleme, adunările generale ale comunității, audieri publice, sondajele de opinie, participarea la ședințe, focus groupuri și altele [8].

Practica, de fapt, demonstrează că metodele de consultare care se folosesc în prezent nu sunt eficiente, asta se observă chiar din

Raportul Open Government Index 2020, elaborat de World Justice Project, unde Republica Moldova se plasează pe locul 80 din 128 de țări cu un scor de 0,50, în ceea ce privește deschiderea guvernării. Privind acestui raport, doar 44% din populația republicii cunoaște despre existența legilor ce le permite accesul liber la informație [9], pe când, de exemplu România, ocupă locul 32 și are un scor de 0,63 în Clasificatorul Open Government Index 2020 [10]. La fel, ineficiența legii se demonstrează prin sondajul U-Report Moldova, conform căruia: 63% dintre respondenți afirmă că primarul localității natale nu le ia în calcul opinia niciodată, 21% afirmă că uneori primarul le consultă opinia și doar 4% susțin că părerea lor este întotdeauna luată în considerare de către autoritatea publică locală [11].

Concluzionând, la capitolul asigurării aplicabilității a principiului transparenței în procesul decizional în administrația publică locală de nivelul II, Republica Moldova are un cadru legal foarte bogat, însă, analizând practica internațională, observăm că Republica Moldova are suficiente probleme la acest capitol. Una dintre cauzele acestora este conservatismului administrației publice locale, deoarece în Republica Moldova nu există o platformă de comunicare și de informare a cetățenilor în format online. Autoritățile publice, în prezent, tratează societatea civilă nu ca un element de eficientizare a procesului decizional, ci ca un element de târâgănare a acestuia, ceea ce nu duce la conlucrarea acestor doi actori, dar la lupta dintre ei. Administrația publică trebuie să susțină societatea civilă și să o crească, iar societatea civilă trebuie să consulte administrația publică în procesul decizional, așa cum se întâmplă în Estonia, Finlanda, Spania și alte țări.

Este nevoie de a modifica cadrul legal național cu privire la transparența în procesul decizional. Legea prevede multe norme de asigurarea transparenței ce nu mai sunt actuale, aceste norme fiind depășite după dezvoltarea sporită a tehnologiilor informaționale. Pentru a spori rolul transparenței în procesul decizional, este necesar a implementa noi forme de consultare a populației, precum: jocuri de rol, interviuri, focus grupuri și sondajele.

Principiul transparenței are un rol deosebit în procesul de consolidare a bunei guvernări, de aceea ar trebui implementată și o

Strategie Națională cu privire la promovarea în masele largi a acestui principiu, fapt ce va educa cetățenii comunităților locale referitor la drepturile lor, construind astfel o veritabilă democrație participativă.

Referințe:

1. *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, adoptată de Adunarea Generală ONU prin rezoluția 217 A(III) din 10 decembrie 1948, la New York.
2. MANOLE, D. *Asigurarea transparenței decizionale în administrația publică*. Chișinău: Ed. Academiei de Administrare Publică. Chișinău, 2018.
3. Legea nr.100 din 22.12.2017 privind actele normative. În: *Monitorul Oficial*, nr. 7-1, din 12-01-20187, art. 34.
4. Hotărârea de Guvern nr. 188 din 03-04-2012 privind paginile oficiale ale autorităților administrației publice în rețeaua Internet. În: *Monitorul Oficial*, nr. 70-71 din 06-04-2012, art. 227
5. Hotărârea Parlamentului nr. 373 din 29-12-2005 pentru aprobarea Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă. În: *Monitorul Oficial*, nr. 5-8 din 13-01-2006, art. 55.
6. IRI. Sondaj de Opinie Publică: Rezidenții Republicii Moldova [accesat 25.04.2021]. Disponibil: https://www.iri.org/sites/default/files/iri_march-21_slide_deck_for_publishing_romanian.pdf.
7. Registrul furnizorilor de servicii media de televiziune [accesat 25.04.2021]. Disponibil: http://www.audiovizual.md/files/Registru%20-TV%20Eter%20Etalon_0.pdf
8. DELIU, T. *Procesul decizional în administrația publică locală*. Chișinău: Ed. Academiei de Administrație Publică 2018. p.94.
9. Open Government Index 2020, Moldova [accesat 20.04.2021]. Disponibil: <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/Moldova>
10. Open Government Index 2020, România [accesat 22.04.2021]. Disponibil: <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2020/Romania/>
11. U-Report Moldova [accesat 27.04.2021]. Disponibil: <https://moldova.ureport.in/opinion/2168/>

Recomandat

Livia ZAPOROJAN, dr., lector univ.